

Gargaarsa

Leveled

Afaan Oromoo

Kitaabni deggarsaa kun gargaarsa maallaqaa ‘USAID’ irraa argameen Dhabbata ‘Save the Children’ fi Biirroo Barnoota Oromiyaa Wajjin qophaa’ee kan maxxanfamedha.

Bara 2009/2017

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Save the Children

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

Gargaarsa

Kutaa 4

Yaadannoo gabaabaa maatiifi barsiistotaaf

- ◆ Yaadannoon kun akkaataa ati barreeffama kitaaba dabalataa kanarraatti dhiyaate barattoota kee ittiin dubbisuu shaakalsiistu siif dhiyaate.
- ◆ Ossoo gara dubbisaa hinseenin dura gaaffilee dubbisa duraa akka barattooni irraatti mari'atan taasisi. Kanaanis yaada isaanii gara mata duree dubbisichaatti akka fidatan, muuxannoo isaaniis akka walyaadachiisan taasisi.
- ◆ Itti aansuun, barattoota rakkoo dubbisuu qabaniif gargaarsa taasisuun akka isaan dubbisan taasisi.
- ◆ Dhumarratti, gaaffilee dubbisuun boodaa akka isaan hojjetan taasisi. Haala kanaanis dubbisanii ergaa barreeffamichaa akka hubataniifi akka madaalan taasisi.

Gaaffilee dubbisuun duraa

1. Namoonni naannawa keetii maaliif waliin hojjetu?
2. Nama rakkate tokko namoonni naannawaa keetii akkamitti ilaalu?

Boqonnaa 1: Gargaarsa Obbo Dilboof Taasisame

Haalli jirenya namoota Ganda Waarsuu nama ajaa'ibsiisa. Namoonni gandicha keessa jiraatan tokkummaa isaanii kanaanis jabaafi laafaan, akkasumas beekaafi wallaalaan isaanii waltumsanii jiraatu.

Tumsi namoonni Ganda Waarsuu waliif taasisan hedduudha. Isaan keessaa tokko daadoo naqatanii dabareen waliif hojjechuudha.

Warri akkanaan walgargaaran kan isaan bahanii hojjetaniif, nama daadoo keessa jiru qofaafi.

Namoonni daadoo naqatanii walgargaaran warra humnaanis ta'e umriin walgitaniidha. Kana jechuun ijooleen waliin daadoo naqatti. Gaheessonnis akkasuma waliin daadoo naqatanii walgargaaru.

Daadoon hiriyaadhaan ta'u waan fedhan taphachuuf carraa bal'isa. Namoonni daadoo naqatanii waliif hojjeten umriin waan walgitaniif, waan garaa isaanii kaasanii taphachuuf hinsaalfatan. Ijooleen dhimmoota yeroo gaheessota bira jiran saalfatan yeroo walbiraahinsalafatan. Gaheessonnis icciitii ijooleen dhagahuu hinqabne haasa'uuf, warra umrii isaanii waliin daadoo naqatu.

Namoonni Ganda Waarsuu daboo bahaniiis walii hojjetu. Kaayyoon daboo bahanii waliif hojjechuu inni guddaan isa dadhabe gargaaruudha. Kanafuu, namni daboo bahamuuf sababa namichi namoota birootiif dhaqe qofaaf miti. Kan daboon dhaqamuuf waan namtichi ofii isaa raawwatachuu dadhabe hojjechuufiifi.

Karaan ittiin ummanni Ganda Waarsuu walgargaaru inni biraan, midhaan gombisaa keessaa hammaaree waliif kenuudhaani. Kun garuu akka filannoo isa dursaatti hinilaalamu. Filannoona inni dursaan akka namni gargaarsa barbaadu sun jabaatee hojjetu taasisuudha.

Akka aadaa ummata Ganda Waarsutti, qabeenyaa nama tokkoo hundumatu eega. Waan horatan, waan bocatan waliin kunuunsu. Waan hama namni biraa irratti akka raawwatu akkuma hinfene, ofiif namarratti hinraawwatu. Kanaafuu, walgargaarsi namoota gandichaa karaa maraani jechuudha.

Yeroo adda addatti namoonni Ganda Waarsuu namoota haalaan rakkoo hamaa keessa jiraniif gargaarsa taasisu. Namoota kana keessaa kan isaan xiyyeffannoo laachuufiin deeggaran warra humna hinqabneefi qaama miidhamtoota.

Boqonnaa 2: Obbo Dilboon Dhukkubsachuifi Ollaan Itti Birmachuu

Ummanni Ganda Waarsuu kan isaan gargaaran keessaa warri dursan qaama miidhamtoota. Qaamaa miidhamtoota gandicha keessa jiran keessaa kan akka fakkeenyatti maqaa dhahamu Obbo Diloodha. Obbo Dilboon umriin isaa wagga 40.

Obbo Dilboon haadha warraa kan qabuufi abbaa ijoollee lamaati.

Maqaan haadha warraa isaa Hangaatuu yoo ta'u,
maqaan ijoollee isaa Daanguleefi Kumalaadha.

Ijoollee Obbo Dilboo keessaa Daanguleen hangafa yoo
taatu, umriin ishii waggaa sagal. Kumalaan ammoo
quxisuu ta'ee, umriin isaa waggaa torba.

Ijoolleen Obbo Dilboo lamaanuu nibaratu. Ishiin
hangafaa kutaa lama baratti. Inni quxisuun
ammoo kutaa tokko barata. Lamaan isaaniyyuu
mana barumsaa naannawa isaaniitti argamu kan
Dhidheessa Sadarkaa 1^{ffaa} jedhamu keessatti baratu.

Obbo Dilboon ijoollummaa isaatti mukarraa kufee
harki isaa inni bitaa cabe. Kanarraan kan ka'e, harka
mirgaa qofaadhaan hojjeta. Harkuma mirgaatiin
hidhee isumaan jabeessa. Harkuma isaa sanaan
muree isumaan guura.

Namichi kun daboos ta'e daadoo ollaa isaa hinoolu. Akkuma namoota harka lama qabani waan danda'uun abbaa dabootiif tumsa. Yaanni inni kennus namoota ollaa isaa biratti fudhatama qaba.

Gaafa tokko Obbo Dilboon akka tasaa ta'ee dhukkubsate. Dhukkubsachuu isaa kana kan dhagahan namoonni ollaa isaa yeruma sana itti dirmatan. Obbo Dilboo gaafachuuf jaarsi jaartiin hinhafne.

Namoonni Obbo Dilboo gaafachuuf waan adda addaa qabatanii dhaqan. Wantoota isaan qabatanii dhaqan keessaa inni tokko damma. Naannawaan Obbo Dilboon jiraatu ho'aa waan ta'eef, dammi akka garaatti oomishama. Wanti namoonni qabatanii Obbo dilboo gaafachuuf dhaqan kan biraan nyaata. Nyaanni qabatanii Obbo Dilboo gaafachuuf kan dhaqan irra caalaa warra dubartootaati.

Namoonni Obbo Dilboo gaafachuuf deeman kanneen biroon muduraafi kuduraa of harkaa qabu. Isaan keessaas muuzii, burtukaana, mangoo, paappayyaan isaan muraasa. Gabaabumatti, namicha ollaa isaaniitii dhukkubsate kana gaafachuuf namni harka duwwaa dhaqe hinjiru. Haata'u malee, Obbo Dilboo hedduu waan dhukkubef, kan namoonni ollaa isaa fidan soorachuu hindandeenye. Kaan aannan buusuun itti qabu, kaan ammoo mangoofi burtukaana cuunfuun akka inni dhuguuf dhiyeessuuf.

Boqonnaa 3: Deeggarsa namootaa

Baay'ina namoota isa gaafachuu dhaqaniirraan kan ka'e bakki taa'umsaa mana Obbo Dilboo walhanqate. Kaan dhaabateetuma gaafatee deebi'a ture. Kaan ammoo teessuma tokkorra waldhiibanii taa'u turan.

Yeroo Obbo Dilboon dhukkubsatu, gariin ammoo alaa ooyiruu isaa qotuuf. Akkuma waan inni daboo kadhateetti itti bahanii qotuufii turan. Kanneen biroon ammoo moonaa loonii jijiiruuf turan.

Gama biraatiin, namoonni kaan huccuu Obbo Dilboofi kan maatii isaa miiccu turan. Kaan ammoo haadha warraa isaa gargaaruun ameessa elmuuf turan. Haala kanaan, Obbo Dilbootti akka waa'een hojii isaa itti hindhaga'amne taasisaa turan.

Gargaarsa Obbo Dilboof taasisame kana kan qindeessu maanguddoota Ganda sanaati. Maanguddooni gandichaa jiraattotuma gandichaatiin kan filataman yoo ta'an, yeruma hunda hojii kana raawwatu. Namni tokko ollaa isaaniitii dhukkubsannaan odeeffannoon dafee isaan gaha. Sana booda, gaheen kan isaanii ta'a jechuudha.

Obbo Dilboon dhukkubsachuus haaluma kanaan dhagahan. Battaluma dhagahan sanatti maal gochuu akka qabanirratti karoora baasan. Akka karoora isaaniittis namoonni dhaqanii akka isa gaafatan taasisan.

Namoonni Obbo Dilboo gaafachuuf dhaqanis maanguddootuma kanaarra dhagahan. Isaanis akuma dhagahaniin walitti labsan. Waan fudhatanii dhaqan qopheeffachuun mana Obbo Dilboottis walghan.

Dhukkubni Obbo Dilboo itti cimaa deeme. Maanguddooni gandichaas haala isaa ilaaluun akka mana yaalaa geessan murteessan. Qarshii inni ittiin yaalamu namootarraa walitti qabuu eegalan.

Namoonni hunduu waanuma harkaa qaban kennan. Namoonni achitti argaman Obbo Dilboof jennaan homaa hinwakkatan. Kun ammoo, jalaala namoonni ollaa isaa isaaf qaban agarsiisa.

Boqonnaa 4: Obbo Dilboo Mana Yaalaa Geessuu

Namoonni ollaa isaa Obbo Dilboo fuudhanii gara buufata fayyaa naannawaa isaaniitti argamuutti geessan. Ogeessi fayyaas dhiiga Obbo Dilboo qorachuun dhibeen isaa muduraafi fuduraa faalame nyaachuurraa akka isa qabe bira gahame. Atattamaanis qoricha liqimsamuufi kan lilmoon kennamu ajajameef. Namoonni isa geessan lilmoos waraansisanii, qoricha liqimsamus bitaniifi gara manatti deebisan.

Kan duraan baatanii geessan Obbo Dilboon, “Miilla kootiinan deema malee,” jechuun warra isa geesse dirqisiise. Isaanis gammadanii waliin deemuu eegalan. Saa’atii muraasa boodas mana Obbo Dilboo gahan.

Namoonni ollaa isaa gariin mana tataa’anii eegan. Obbo Dilboon namni baatamee mana yaalaa geeffame miillaan deemee galuun isaa hunda ajaa’ibsiise. Namoonni hunduu nigammadan.

Sana booda, hunduu gammachuudhaan waan qophaa’e nyaatee dhuguu eegale. Obbo Dilboon, kan duraan homtuu afaan isaa hingenyes, namoota waliin nyaatee dhuguu eegale. Ijoolleen Obbo Dilboos abbaan isaanii fayyuutti baay’ee gammadan.

Obbo Dilboon namoonni isa yaalchisan gara mana
isaaniitti akka galan taasisuuf ol ka'ee dhaabate.
Namoonni tataa'anii jiranis ergaan takka callisan.
“Firoottan koo, baay'een isin galateeefadha.
Gargaarsi ollaa fayyina. Waaqayyo galatoo keessan
kana nama baasu na haatusisu,” jechuun hunda
isaanii galateeefate.

Itti fufuunis, “ Kan yaalchiftanii du'arraa na
oolchitanirra, ooyiruun koos agabuu hinbulle. Moonaa
loonii koollee naaf jijiirtan. Kun ammoo anas ta'ee
maatii kootiif abdiif guddaa ta'a. Waaqayyo jaalala
kana isinirraa hinfudhatin,” jedhee deebi'ee taa'e.

Namoota isa yaalsisan keessaa Obbo Turaan ol ka'ee dhabate. Inni ammoo dabaree isaa namoota eebbisuu eegale. Dhaamsa keenya dhageessanii atattamaan tumsa namicha kanaaf taasistaniif horaa bulaa! Hamaan tokkummaa keessan hindanda'in!" jechuun eebbise. Hunduu, "Ameen," jechuun jalaa qabe.

Obbo Turaan gara Obbo Dilbootti garagalee isas eebbise. "Fayyinni fiixaan siif haabahu! Jaalalli namaa akkasuma siif haabaayyat!" jedheen. Sana booda, namoonni hundinuu gara mana isaaniitti qajeelan. Tumsi ollaa, afaan du'aatii nama buusuu danda'uu isaas hubatan. Tumsa ollaan isaanii walii taasisuurratti kan duraa caalaa amantii horatan.

Gaaffilee dubbisuun boodaa

1. Obbo Dilboon nama akkamii ture?
2. Namooti Ganda Waarsuu maal maal faatiin walgargaaru?

